

KDE HLEDAT CESTY K POSÍLENÍ OBEČNÍCH ROZPOČTŮ?

HANA MARKOVÁ

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze¹

Abstract in original language

Rozhodnutí o tom, které daňové příjmy mají být základem rozpočtů územních samospráv, podstatně ovlivní hospodaření obcí, krajů a všech složek veřejné správy na řadu let. Místní daně tvoří součást daňového systému v řadě zemí. V České republice tuto roli plní zejména místní poplatky a daň z nemovitostí. Při úvahách o posílení obecních rozpočtů vzniká otázka, zda jít cestou nového rozdělení daňových výnosů stávajících daní nebo hledat příjmy jiné, nebo jak změnit a využít stávající zdroje. Odpovědi se dají hledat v minulosti i současnosti.

Key words in original language

Daň z nemovitostí; koeficienty; komunální odpad; místní poplatky; přírážky k daním.

Abstract

The decision about which tax revenues are the basis of regional budgets governments, significantly affect the finances of municipalities, counties, and all components of public administration for many years. Local taxes are part of the tax system of number of countries. In the Czech Republic fulfills this role in particular, local fees and taxes of real estate. When considering the strengthening of municipal budgets a question arises whether to set on the path of redistribution of tax revenues of existing taxes, or seek other revenues, or how to modify and use existing resources. Replies can be sought in the past as well in the present.

Key words

Property tax; rates; municipal waste; local taxes; surcharges for taxes.

ÚVODEM NĚCO Z TEORIE A HISTORIE

Samosprávný územní celek by si měl v zásadě hradit svoje výdaje ze zdrojů, jež pramení z jeho vlastního území. Je-li však veřejná moc ve státě rozdělena mezi více stupňů, je třeba, aby existovala právní norma, která vymezí hranici nároků státu na jedné straně a všech územních samosprávných celků na druhé straně. Musí být vyjádřen

---

¹ Materiál byl zpracován v rámci a s podporou výzkumného záměru číslo VZ: MSM 0021620804.

poměr i způsob, jak mají být stávající příjmové zdroje rozděleny a zda je či není prostor pro další příjmové zdroje.

O zavedení nových daní rozhoduje stát. Ústava - přesněji Listina základních práva a svobod - nezná jinou cestu pro zavedení nových daní, než je stanovení těchto povinností zákonem, který přijímají nejvyšší zastupitelské sbory. To co platí pro daně, platí i pro oblast poplatků.

Vzniká proto otázka – je ústavně možné zavést ještě jiné druhy plateb – kromě daní a poplatků, které by umožnily doplnit rozpočtové příjmy a tím pokrýt rostoucí výdaje jednotlivých složek rozpočtové soustavy?

Hledání odpovědi na danou otázku vede mimo jiného k tomu, podívat se na to, zda a jak se řešila otázka vyrovnanosti rozpočtu na úrovni obcí v minulosti a potom na to, jak by se dalo postupovat v současnosti.

Provizorním obecním zřízením č.170/1849 ř.z., s účinností k roku 1850, byly zavedeny v českých zemích obecní přírážky k daním,² což byla v prvé řadě přírážka k dani z příjmů. Nebyla to však jen tato daň, stejná možnost přírážek byla dána např. u daní nepřímých. Z nepřímých daní, ke kterým bylo možné připojit přírážku, je možné zmínit daň potravní. Možnost stanovit samostatné daně (dávky) obecní, zakládala právní úprava obecních zřízeních z 60. let 19.století – rámcový obecní zákoník č.18/1862 ř.z. (dále pak zřízení české - zákon č. 7/1864 z.z. - moravské – zákon č.4/1864 z.z. a slezské - zákon č.17/1863 z.z.). V důsledku právní úpravy, kdy zvláštní zemské zákony zaváděly či zvyšovaly různé povinné platby cestou přírážek se z původně výjimečného prostředku stal postupně jeden z nejdůležitějších zdrojů samosprávných příjmů. Uvádí se, že v roce 1874 bylo bez přírážek 40,5 % obcí v Čechách, v roce 1911 to již bylo jen 18,7% obcí. Daňovou reformou z roku 1896 byla daň z příjmů osvobozena od všech přírážek, což mělo negativní dopad na příjmy obcí. Obce však získaly možnost diferencovat obecní přírážky podle druhů daní, a to zemskými zákony. Před první světovou válkou tvořily zemské přírážky k přímým daním 55% zemských příjmů.

Přirážková soustava na úrovni samospráv se stala souběžným zdaněním téhož předmětu (a to i stejnou metodou), kdy daň vybírala vedle státu i samospráva. Přírážky byly stanoveny procentem z příslušné státní daně. Englišova daňová reforma (založena byla na zákonu č.76/1927 Sb.z.a n., o přímých daních) znamenala podstatnou změnu v daňovém systému. V souvislosti s ní byla provedena změna v oblasti financování územní samosprávy a to zákonem č.77/1927 Sb.z.a n., o nové úpravě finančního hospodaření svazků územní samosprávy. Došlo rozpočtovým změnám, které znamenaly obrovský zásah do samosprávného hospodaření, do finanční samostatnosti obcí.

---

2 Peková J.: Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR, Wolters Kluwer ČR, ISBN 978-80-7357-614-1, s. 300 a násl.

Tento zákon byl ještě novelizován zákonem č. 169/1930 Sb.z.a n a zákonem č. 69/1935 Sb.z.a n.³

Rozpočtovou prioritou v této době byl vyrovnaný rozpočet. To byl také důvod pro to, aby obce měly možnost, stanovit si pro vyrovnání rozpočtu, přírážkové procento k určité dani. Rozsah a postup pro využití tohoto nástroje byl na základě zmíněného zákona nově upraven. Obec byla při stanovení výše přírážky povinna brát zřetel k pravděpodobnému vývoji hospodářství v obci, který mohl mít vliv na výši daňového předpisu pro daný rok. Při stanovení přírážky se jednalo o to, aby byl dosažen předpokládaný výnos z určitých rozpočtových zdrojů. Vytvořila se základna, která umožňovala stanovit povinnost poplatníkům odvést (kromě samotné státní daně) ještě přírážku ke státní dani. Přírážka se stanovila vždy na jeden rok a byla určena ke krytí schodku rozpočtu. Nešlo v daném případě o úhradu skutečných potřeb obce v daném roce, které měly být přírážkou pokryty, ale o rozpočtové potřeby pro sestavení vyrovnaného rozpočtu. Výše přírážky dosahovala rozdílnou výši, a to také v závislosti na tom, zda se jednalo o přírážky zemské, okresní či obecní (mohla činit až 200%).

Vedle toho bylo možné obcím ještě přiznat tzv. přiděl. Postupovalo se tak v případě, kdy daná obec vybírala v předchozím roce více než 150 % obecních přírážek, byla jí např. přidělena celá splatná daň domovní v obci předepsaná na daňový rok.

Obecní přírážka nebyla samostatnou daní či dávkou, ale přímo sdílela osud státní daně – byl-li někdo osvobozen od placení příslušné státní daně, neplatil ani obecní přírážku. I když se obecní přírážka vybírala zpravidla k přímým daním (dani pozemkové, domovní, činžovní, dani rentové apod.), bylo možné vybírat i přírážku ke spotřebním daním (např. k dani nápojové z vína až do 25% státní daně). Vedle toho obec mohla vybírat také samostatnou dávku spotřební, která mohla mít podobu přírážky k dani nebo samostatné dávky, která se ale vztahovala jen na spotřebu v obci. Platilo však, že obec si musela zvolit, co bude vybírat - bylo možné uložit jen jednu z těchto povinností – přírážku nebo samostatnou dávku.

Přírážky k daním byly zrušeny spolu se zákonem o nové úpravě finančního hospodaření svazků územní samosprávy v souvislosti se zrušením samostatnosti obcí k 1.1.1950.

SOUČASNÝ STAV DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ OBCÍ A JEHO MOŽNÝ VÝVOJ

V České republice vedle celostátně stanovených daní, jejichž výnos je určen do státního rozpočtu, státního fondu či obcím a krajům, zcela či

---

3 Starý M. a kol.: Dějiny daní a poplatků, Havlíček Brain Team, Praha 2009, ISBN978-80-87109-15-1, str.116 n.

zčásti, existují platby, které plní úlohu místních daní a jež jsou v ČR označeny jako místní poplatky.

Daní, která je celým rozsahem určena do rozpočtů obcí, je daň z nemovitostí (upravená zákonem č.338/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), která se někdy označuje jako místní daň. Kraje nemají žádnou daň, která by celým výnosem přispívala do krajského rozpočtu. Stát si ve státním rozpočtu ponechává celý výnos tzv. energetických daní, podstatnou část spotřebních daní, a daně spojené s převodem majetku (daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí). Silniční daň plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury, který získává i část spotřební daně z minerálních olejů. O výnos daně z přidané hodnoty a daně z příjmů se podělí jak rozpočty obecní, krajské tak rozpočet státní. V důsledku uvedeného stavu, je zřejmá neexistence výrazných vlastních příjmů obcí a krajů. Jejich rozpočty jsou stále velmi závislé na výnosech ze sdílených a svěřených daních,⁴ na dotacích ze státního rozpočtu apod.

Domnívám se, že podpora samosprávy by měla jít cestou podpory samostatnosti územních celků, a to podporou jejich samostatného rozhodování v oblasti financí. V oblasti daní je možné si představit rozhodování o takových prvcích, které v té či oné míře nezasahují do existence samostatné daňové povinnosti (to je podle ústavního pořádku stále záležitost státu), ale do její výše. Možnost úprav sazby či daňového základu, daňových osvobození či slev neodporuje, podle mého názoru, Ústavě a mohla by být územním samosprávným celkům svěřena. Zákonem dané rozmezí, ve kterém by obec či kraj mohly pohybovat, by mohlo být cestou, jak přiblížit občany a správu v obci. Určité kroky byly učiněny a mají podobu koeficientů u daně z nemovitostí. Zákon o dani z nemovitostí umožňuje zastupitelstvům obcí upravit nebo zavést obecně závaznou vyhláškou tři typy koeficientů,⁵ kterými se upravuje sazba daně. Tento postup by bylo možné v určité míře využít i u jiných povinných plateb.

Koeficient přiřazený jednotlivým obcím podle počtu obyvatel z posledního sčítání lidu, někdy se označuje jako tzv. korekční koeficient, je koeficient, kterým lze upravit sazbu daně ze staveb a stavebních pozemků. Podle § 6 odst. 4 písm. b) zákona o dani z nemovitostí – u stavebních pozemků, a podle § 11 odst. 3 písm. a) tohoto zákona - u staveb (obytných domů, bytů a tzv. ostatních nebytových prostorů) je obec oprávněna příslušný koeficient zohledňující počet obyvatel v obci zvýšit pro jednotlivé části obce o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie. Koeficient 4,5 - stanovený pro Prahu - lze zvýšit na koeficient 5,0.

---

4 Sdílenou daní je taková daň, jejíž výnos plyne do více veřejných rozpočtů.

5 Sedmihradská L.:Fiskální pravomoci obcí a koeficienty daně z nemovitostí, Obec a finance č. 2/2010.

I nadále - na základě zmocnění v § 11 odst. 3 písm. b) zákona o dani z nemovitostí - může obec obecně závaznou vyhláškou stanovit pro celé území obce, že se základní sazba daně u zákonem stanovených druhů staveb (např. pro individuální rekreaci, samostatně vystavěných garáží, staveb užívaných pro podnikatelskou činnost) v celé obci násobí koeficientem 1,5. Pro jednotlivé části obce stanovit koeficienty v různé výši a jde o možnost, kterou využívají ve všech 3651 obcích.⁶

Koeficient, kterým lze zvýšit sazbu daně u staveb pro individuální rekreaci, garáží a staveb užívaných pro podnikatelskou činnost, má hodnotu 1,5 a je stanoven pro vybrané druhy staveb pro celou obec. Pro rekreační stavby v národních parcích a zónách I., chráněných krajinných oblastí může být využita hodnota koeficientu 2,0 (podle §11 odst.4).

Míra využívání jednotlivých koeficientů se liší a zvyšuje s růstem velikostí obce. Zajímavý je také poznatek, že při rozhodování o zavedení koeficientů je důležitá např. možnost zdanit více nerezidenty než ty, kteří mají nemovitosti v obci a zároveň tam bydlí (volí zastupitelstvo). Hojně využívaný koeficient 1,5 tak umožňuje více zdanit chataře, na rozdíl od místního koeficientu podle §12 zákona, který se dotkne všech (viz dále).

Poprvé pro zdaňovací období 2009 byla obec podle § 12 zákona o dani z nemovitostí zmocněna pro všechny nemovitosti na území celé obce stanovit pouze jeden místní koeficient ve výši 2, 3, 4 nebo 5. Místním koeficientem se násobí celková daňová povinnost poplatníků, s výjimkou pozemků, orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů. Ve zdaňovacím období 2009 si tento koeficient stanovilo 389 obcí. V roce 2010 se zvýšily některé základní sazby daně z nemovitostí a počet obcí, které stanovily místní koeficient, se snížil na 284. Pro zdaňovací období 2011 z celkového počtu 6246 obcí stanovilo místní koeficient 299 obcí, převážně šlo o místní koeficient ve výši 2.⁷

Současně je třeba připomenout, že obce mohou upravit i základ daně u daně z nemovitostí a to osvobozením určitých pozemků. Podle § 4 odst. 1 písm. v) zákona o dani z nemovitostí může obec osvobodit od daně z pozemků zemědělské pozemky, tj. ornou půdu, chmelnice, vinice, ovocné sady a trvalé travní porosty, kromě zahrad. Obec dále může takto stanovit, které z těchto pozemků neosvobodí. Možnosti tohoto osvobození využilo 13 obcí.

---

6 Přehled je dispozici na stránkách Ministerstva financí ČR.

http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/legislativa_metodika_11030.html?year.

7 Přehled obcí, které pro zdaňovací období 2011 stanovily koeficienty, lze nalézt na <http://cds.mfcr.cz/>.

V letošním roce došlo k některým změnám (zákon č. 30/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, a další související zákony, a dále zákon č. 212/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o dani z nemovitostí), které se odrazí v postupu obcí při úpravách daně z nemovitostí. Při vydávání obecně závazných vyhlášek postupuje obec podle § 16a zákona o dani z nemovitostí a zákonem č. 30/2011 Sb., byla obcím prodloužena lhůty pro vydávání těchto vyhlášek až do 1. října předchozího zdaňovacího období (předchozí termín byl 1. srpen předchozího zdaňovacího období). Nejpozději k tomuto datu musí vyhláška nabýt platnosti a účinnosti nejpozději do 1. ledna následujícího zdaňovacího období. Pro zdaňovací období 2012 může být účinná obecně závazná vyhláška, vydaná obcí, která nabyla platnosti nejpozději do 1. října 2011 (s účinností nejpozději k 1. lednu 2012). Povinnost obce zaslat v jednom vyhotovení tuto vyhlášku příslušnému správci daně do pěti kalendářních dnů ode dne nabytí její platnosti se nezměnila – správa daně nadále zůstává na finančních úřadech.

POPLATKY JAKO DAŇOVÝ PŘÍJEM ROZPOČTŮ OBCÍ

Jedinou možností přímého rozhodnutí o vlastních příjmech daňového charakteru se v obcích, za současného rozdělení daňových výnosů, se tak jeví místní poplatky.⁸ Na svém území může zavést každá obec v rámci své samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou některé z místních poplatků, které jsou vymezeny v zákoně o místních poplatcích. Rozhodne-li se obec jen pro některé či zavede všechny místní poplatky, které připouští zákon, stávají se tyto platby, podle svého charakteru, závaznými pro všechny subjekty, které se v obci nacházejí trvale či které v obci zdržují jen přechodně. Řada z těchto místních poplatků má daňový charakter, V současné době je možné zavést a vybírat tyto místní poplatky:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj, koncový interaktivní videoloterní terminál a herní místo lokálního herního systému,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,

---

⁸ Na tomto místě se nebudu zabývat otázkou rozpočtového určení daňových výnosů, protože se jedná o problematiku, která si vyžaduje samostatný rozbor, na který v této souvislosti není prostor.

- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Uvedené platby mají rozdílný charakter – u některých převažuje prvek daňový, u jiných více prvek poplatkový, některé platby mají i konkurenci v podobě jiných plateb, na základě jiných zákonů a právě jedné z těchto plateb se budu věnovat podrobněji. Jde o platby spojené s likvidací komunálního odpadu, u kterých se očekává změna právní úpravy.

Určení způsobu financování hospodaření s komunálním odpadem, včt. zavedení poplatků obecně závaznou vyhláškou, je zcela na uvážení obce, jedná se o výkon její samostatné působnosti. Obec má na výběr z několika variant zpoplatnění tohoto úseku péče o vlastní území - nemůže však uplatňovat více druhů plateb za totéž současně. Dochází tak v této souvislosti k nutnosti řešit problém, zda využít samostatnou působnost a stanovit místní poplatek, nebo postupovat podle zákona o odpadech. Můžeme zde vidět určitou obdobu toho, co bylo zmíněno např. v souvislosti se zaváděním přírážek k daním v první polovině 20.století

Místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů je možné zavést dle ustanovení § 1 písm. h) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a vybírat podle §10b zákona. Druhou možností je vybírat poplatek za komunální odpad dle ustanovení § 17a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, kde však obec nemůže stanovit podmínky jinak, než předpokládá zákon o odpadech. Existuje ještě třetí možnost a sice smluvní systém vybírání úhrady za komunální odpad ve smyslu ustanovení § 17odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, který závisí na dohodě obcí se všemi původci odpadu, což může být administrativně náročné.

MÍSTNÍ POPLATEK ZA PROVOZ SYSTÉMU SHROMAŽĎOVÁNÍ, SBĚRU, PŘEPRAVY, TŘÍDĚNÍ, VYUŽÍVÁNÍ A ODSTRAŇOVÁNÍ KOMUNÁLNÍCH ODPADŮ

Tento místní poplatek představuje nejčastější způsob zpoplatňování komunálního odpadu. Rozhodujícím kritériem pro výběr poplatku je trvalý pobyt fyzické osoby v obci, resp. vlastnictví stavby určené nebo sloužící k individuální rekreaci (ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba). Spoluvlastníci stavby k individuální rekreaci jsou povinni platit poplatek společně a nerozdílně, a to ve výši odpovídající poplatku za jednu fyzickou osobu. Jedná se o paušální poplatek za provoz celého systému, při kterém je poplatník povinen k úhradě bez ohledu na množství vyprodukovaného odpadu. Není tedy rozhodné, zda a kolik odpadu poplatník vyprodukuje – např. s ohledem na dlouhodobý pobyt mimo místo trvalého pobytu, odvoz odpadu z rekreačních objektů do místa trvalého pobytu nebo jiné zpracování (využití) odpadu. Sazba poplatku je tvořena částkou až 250,- Kč za poplatníka a kalendářní

rok, ke které se připočítá částka stanovené obcí na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, maximálně však ve výši 250,- Kč za poplatníka a kalendářní rok. Obce mohou využít možnost osvobodit poplatníky za určitých podmínek od placení poplatku. Tato možnost však musí být zařazena do obecně závazné vyhlášky. Od osvobození a úlev je nutno odlišit dřívější oprávnění obecního úřadu poplatníkovi poplatek nebo jeho příslušenství na žádost zcela nebo částečně prominout z důvodu odstranění tvrdosti. Od roku 2011 již zákon o místních poplatcích nezakotvuje popsanou pravomoc obecních úřadů (částečně) promíjet místní poplatky a lze diskutovat o tom, může-li obec takovou pravomoc zakotvit samotnou obecně závaznou vyhláškou zavádějící předmětný místní poplatek. Na prominutí poplatku také není právní nárok. Neuhradí-li poplatník místní poplatek včas nebo ve správné výši, musí obecní úřad poplatek vyměřit platebním výměrem a může poplatek (jeho nezaplacenou část) zvýšit až na trojnásobek. Nezaplátí-li poplatník ani po vyměření poplatku, může obecní úřad přikročit k vymáhání nedoplatku.

Nejvíce obcí v České republice, zhruba 80 %, vybírá peníze za odpady právě formou místního poplatku. Jeho dvě složky znamenají, že první část má povahu určité daně z hlavy, zatímco druhá část představuje skutečné náklady obce na nakládání s odpady. Strop pro poplatky se nezměnil od roku 2002. „Poplatek nebyl za celou dobu valorizován a přitom celkové náklady obcí vzrostly o 81,5 %,“ říká nově předložený návrh novely zákona o místních poplatcích. Poslanci navrhují zvýšení poplatku na skutečné náklady obce na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu (v praktickém dopadu by šlo zhruba o zvýšení na trojnásobek současné výše).

PLATBY PODLE ZÁKONA O ODPADECH

Zákon o odpadech počítá s tím, že takzvaným původcem komunálního odpadu je obec a nikoli její obyvatelé. To znamená, že jednotlivá města a vesnice jsou zodpovědná za nakládání s odpady a od svých obyvatel si jen vybírají peníze za odstraňování odpadů, které obcí plynou do rozpočtu. Poplatníkem je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem poplatku je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad, což znamená, že je to také společenství vlastníků jednotek, bytové družstvo apod. Plátce poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky. Maximální výše poplatku se stanoví podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu. V poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu. Zákon o odpadech neupravuje možnost osvobození od tohoto poplatku. Neuhradí-li poplatník plátcí poplatek včas nebo ve správné výši, oznámí to plátce obci, která na základě toho vyměří poplatek poplatníkovi platebním výměrem. Nezaplátí-li poplatník nebo plátce poplatek ani po uložení

této povinnosti platebním výměrem, lze přistoupit k vymáhání za stejných podmínek jako v případě místního poplatku .

Obec může vybírat úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě smlouvy. Smlouva musí být uzavřena písemně a musí obsahovat výši úhrady. V tomto případě se platba odvozuje od vlastního faktu produkce komunálního odpadu na území obce. Tento způsob plateb za komunální odpad příliš obcí nevolí.

Všechny uvedené platby spojené s odstraněním komunálního odpadu jsou příjmem rozpočtu příslušené obce a volba způsobu placení může přispět k lepšímu výběru a tím i zvýšení rozpočtových příjmů.

NAVRHOVANÉ ZMĚNY PRÁVNÍ ÚPRAVY

Změna v zákoně o místních poplatcích je předmětem návrhu skupiny poslanců, který je v současné době projednáván ve výborech PS.⁹ Jedním z cílů jejich návrhu je umožnit i rozšířit výběr poplatků na osoby, které dnes poplatku nepodléhají. To se týká například cizinců s dlouhodobým povolením k pobytu. Platit by se mělo také za byty a domy, ve kterých není nikdo přihlášen k trvalému pobytu, ale obydleny jsou.¹⁰ Novela řeší i otázku tzv. "rekreačních apartmánů", kde též není nikdo trvale hlášen a jsou užívány obdobně jako rekreační objekt. Majitel za takový rekreační objekt platí, jako kdyby byl trvale obydlen jednou osobou. Neřeší se však, kolik lidí v nich může - byť dočasně – pobývat.¹¹

Vlastní „Strategii rozvoje nakládání s odpady v obcích a městech ČR“ se dlouhodobě snaží prosadit Svaz měst a obcí České republiky. Navrhuje se sjednotit současné dvě možnosti poplatku za komunální odpad (podle zákona o místních poplatcích a podle zákona o odpadech) v jeden místní poplatek podle pravidel zákona o místních poplatcích. Poplatek by vycházel ze skutečných čistých nákladů obce po odečtu veškerých peněz od kolektivních systémů, které obcím přispívají na sběr separovaného odpadu. Horní hranice poplatku je v tomto systému dána skutečnými náklady obce na provoz systému nakládání s komunálním odpadem za předcházející kalendářní rok. Systém počítá i se zpoplatněním rekreační nemovitosti. Motivačním prvkem navrhovaného systému je právě odečet příjmů, které obce

---

9 Poslanci Jan Husák, František Laudát a Helena Langšádlová navrhuji účinnost novely zákona 1.1.2012, což se jeví v současné době - listopadu 2011 a v daném stádiu projednávání, jako nereálný termín.

10 <http://ekolist.cz/cz/publicistika> 16.5.2011- Poplatky za odpad se trojnásobně zvýší, plánují poslanci.

11 Zvýšení místního poplatku za odpady by uvítali například v Rokytnici nad Jizerou. Podle posledních propočtů vychází náklady na poplatníka ve výši 720 Kč. Město ročně na systém odpadového hospodářství doplácí asi 750.000 Kč.

obdrží za tříděný sběr druhotných surovin, jako jsou papír, plast, sklo, kovy a příjmů od kolektivních systémů za zpětný odběr.¹²

ZÁVĚREM

Závěrem je vhodné připomenout, že Evropská Charta místní samosprávy počítá s existencí místních daní a poplatků. A i když vůči tomuto ustanovení uplatnila Česká republika výhradu (což jí Charta umožňuje, a ČR tak nemusí být uvedeným ustanovením vázáná), bylo by možné tímto směrem vykročit. Prvním krokem by mohly být změny v daní z nemovitosti. V souvislosti s doporučeními OECD a s ohledem na stav příjmů místních rozpočtů připravuje Ministerstvo financí ČR přechod na kvalitativně novou konstrukci základu daně z nemovitostí modernizovanou v souladu s evropskými principy. Výsledný finanční efekt nové právní úpravy bude záviset na řadě okolností a zejména na tom, jak obce přistoupí ke stanovení určitých prvků (např. stanovení sazby daně či osvobození) v zákonem stanoveném rámci. Současně s touto změnou by mělo dojít k úpravám v systému místních poplatků s cílem posílit samostatnost obcí při rozhodování, ale i s tím spojenou odpovědnost za zajištění výběru poplatků a tím posílení rozpočtových příjmů obcí.

Literature:

- Marková H., Boháč R.: Rozpočtové právo. Praha C. H. Beck 2007, ISBN 978-80-7179-598-8.
- Marková H.: Financování územních samosprávných celků. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta 2008, ISBN 978-80-87146-08-8.
- Marková H.: Územní samosprávné celky a jejich majetková a finanční samostatnost, AUC Iuridica č. 4/2010, ISSN 0323-0619.
- Pařízková I.: Finance územní samosprávy. Brno 2008, ISBN 978-80-210-4511-8.
- Radvan M.: Zdanění pozemků ad valorem. In BOHÁČ, R. (ed.). Aktuální otázky financí a finančního práva z hlediska fiskální a monetární podpory hospodářského růstu v zemích střední a východní Evropy po roce 2010. Praha Leges 2010, ISBN 978-80-87212-57-8.
- Peková J.: Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR. Praha Wolters Kluwer 2011, ISBN 978-80-7357-614-1.

Contact – email

markova@prf.cuni.cz